

Fra venstre: Camilla Hansen Steinum, president i NTF, Håkon Kongsrud Skard, leder i Psykologforeningen, Jill Arild, landsleder i Mental Helse, Geir-Jørgen Bekkevold, helsepolitisk talsperson for KrF, og Tellef Inge Mørland, helsepolitisk talsperson for Ap. Foto: Tonje Camacho.

Oral helse og psykisk helse på dagsorden

TONJE CAMACHO

Åpenhet, inkludering og samhandling var stikkord da NTF inviterte til dialog om frafall og utenforskap sett fra et munnehelseperspektiv, under årets Arendalsuke. Mange opplever fysiske og psykiske helseutfordringer som gjør at man ikke kommer inn i, eller faller ut av, arbeidslivet. Dårlig oral helse kan være en medvirkende og forsterkende faktor i dette. Orale og psykiske utfordringer har også det til felles at de karakteriseres av høy grad av stigmatisering, skam og tabu.

Arrangementet gikk av stabelen på Madam Reiersen i Arendal, tirsdag 17. august. Med i panelet var Jill Arild, landsleder i Mental Helse, Håkon Kongsrud Skard, leder i Psykologforeningen, Tellef Inge Mørland, helsepolitisk talsperson for Ap og Geir-Jørgen Bekkevold, helsepolitisk talsperson for KrF.

Klar sammenheng mellom psykiske og orale helseplager

De fleste tannleger er svært klar over sammenhengen mellom oral helse og psykisk helse, og at psykiske og orale helse-

Håkon Kongsrud Skard.
Foto: Tonje Camacho.

Jill Arild. Foto: Tonje Camacho.

plager ofte har en gjensidig påvirkning. Noen får dårlig tannhelse grunnet medisiner og mangel på egenomsorg ved psykiske plager, men mange får også psykiske utfordringer på grunn av dårlig munnhelse. Denne sammenhengen er ikke like intuitiv for dem utenfor tannhelsetjenesten. Både Psykologforeningen og Mental helse fortalte at viktigheten av munnhelse har vært underkommunisert og blitt viet lite oppmerksomhet. Dette til tross for at veldig mange med psykiske utfordringer sliter med tannhelsen.

Behov for mer åpenhet og samhandling

Jill Arild fra Mental Helse kunne fortelle at halvparten av oss vil oppleve psykiske helseutfordringer i løpet av livet, og at 20 % av fraværet i arbeidslivet er knyttet til psykiske helseutfordringer. Arild var klar på at arbeidslivet tilbyr for lite tilpasninger og hjelp når det kommer til psykiske lidelser:

– Det må tilrettelegges bedre for å inkludere og sørge for at ikke flere faller utenfor, og vi etterlyser mer reell brukermedvirkning i helsetjenestene, på alle nivå.

Camilla Hansen Steinum, president i NTF, påpekte at det er fort gjort for andre helseprofesjoner, pasientorganisasjoner og helsepolitikere å glemme at munnhelsen er en viktig del av vår helhetlige helse. Dårlig oral helse betyr ofte at man

Geir-Jørgen Bekkevold, Tellef Inge Mørland og Christian Pollock Fjellstad som ledet arrangementet. Foto: Tonje Camacho.

blant annet kvier seg for å delta på måltider og andre sosiale settinger i arbeidslivet.

– Vi vet at rundt en fjerdedel av de med psykiske plager har et udekket behov for tannbehandling, og at dette fort blir en ond sirkel. Psykiatriske sykepleiere, psykologer og annet helsepersonell må bli flinkere til å etterspørre utfordringer med den orale helsen og bidra med informasjon om hvor pasientene kan finne hjelp. For å komme i mål med å ivareta hele mennesket kan man ikke snakke om muskel og skjelett, psykisk helse og munnhelse hver for seg – man må se på helheten.

Håkon Kongsrud Skard fra Psykologforeningen sa seg enig, og mente at psykologene kan trenge en liten dytt, slik at de blir flinkere til å spørre om munnhelsen.

– Hvis vi begynner å snakke om munnhelse, og hvis helseprofesjonene blir bedre på samhandling vil dette komme pasientene til gode, la han til.

Skard var tydelig på at tiltak innen både munnhelse og psykisk helse bør settes inn parallelt, og at den gamle tanken om å først behandle, så rehabiliter og så forebygge tilbakefall har gått ut på dato. Tiltak på ulike felt må gjøres samtidig og i et helhetlig perspektiv hvis man skal lykkes med at flest mulig skal kunne stå i arbeid.

Skard oppfordret også politikere, profesjonsforeninger og helsetjenestene selv til å bli flinkere til å fjerne barrierer som hindrer visse grupper i å oppsøke behandling - det være seg uoversiktlig regelverk, geografiske ulikheter og manglende helsekompetanse. For som Steinum i NTF påpekte er ikke løsningen kun avhengig av økt offentlig finansiering.

– Det som må på plass aller først er en helhetlig gjennomgang av hele systemet. Vi må sikre at pengene som allerede finnes brukes på best mulig måte, slik at vi sikrer at de som tren-

ger det mest får den hjelpen de trenger. For det handler ikke bare om penger, det handler også om organisering og samhandling – og det er viktig at munnhelse tas med i den helhetlige vurderingen og oppfølgingen av disse gruppene.

Selv om fagpanelet var enige i at vi har et veldig godt helsevesen, var de også tydelige på at det er noen grupper vi ikke klarer å nå og som ikke får den hjelpen de trenger. Det som også er tydelig, er at noen grupper får en opphopning av problemer – både økonomisk, sosialt og helsemessig, med utfordringer med den fysiske, psykiske og orale helsen.

Pandemien har skapt økt arbeidsledighet og tydeligere utenforskap, og det er viktigere enn noensinne å jobbe for at utsatte grupper ikke skyves enda lengre unna arbeidsmarkedet.

– *Utfordringen er ikke mangel på mulige løsninger – utfordringen ligger i viljen til å forsøke, og alt er bedre enn ingenting,* avsluttet Arild.

Det tannhelsepolitiske landskapet - hvor er vi nå og hvor skal vi?

Siste del av arrangementet var viet tannhelsepolitiske spørsmål. Geir-Jørgen Bekkevold, helsepolitisk talsperson for KrF og leder av helse- og omsorgskomiteen på Stortinget, startet med et ønske om at skjermingsgruppene må inkluderes på en bedre måte når det gjelder tannhelse. Både Ap og Krf er enige i at det er et behov for å utvide gruppene slik at flere kan motta stønads til tannbehandling, og at psykisk helse kan være en viktig faktor i denne vurderingen. Bekkevold fortalte om møter med pasienter som har vært gjennom behandling i TOO, og snakket overbevisende om viktigheten av oppfølging av munnhelsen for å kunne fungere i hverdagen og arbeidslivet.

Tellef Inge Mørland, helsepolitisk talsperson for Ap og medlem i helse- og omsorgskomiteen er utålmodig med å komme i gang med en gjennomgang og utvidelse av stønadsordningen, og er ellers lite fornøyd med den lange ventetiden i TOO. Mens Krf ønsker å utrede en mulighet for egenandel på lik linje med andre helsetjenester, kom ikke Bekkevold med store løfter. Ap går litt lenger i sitt program med et fremtidig mål om utvidelse av den offentlige tannhelsetjenesten, og Mørland kritiserte den sittende regjeringen for innskrenkelser og kutt.

NTFs president Camilla Hansen Steinum utfordret politikerne til å tenke finansiering på en litt annen måte.

– *Det koster å finansiere tannhelsetjenesten, men gevinsten fra denne investeringen må sees i et større perspektiv. Bedre helse, færre uføre og flere i arbeid vil ikke dette nødvendigvis vises på helsebudsjettet, men det er likevel den riktige veien å gå.*

Første skritt på veien?

Representantene for brukerne, profesjonene og politikerne var enige om at det er viktig med et helhetlig perspektiv og helsefaglig samhandling. Det første steget er å få de som jobber utenfor tannhelsetjenesten til å innse hvor viktig munnhelsen er for den fysiske og psykiske helsen. Håpet er at arrangementer som dette kan være med å åpne øynene til pasienter, helsepersonell og politikere.

Arrangementet var i regi av NTF og ble ledet av NTF-rådgiver, Christian Pollock Fjellstad. Arrangementet ble også spilt inn som en episode av Odontopoden, og opptak av arrangementet kan sees på www.facebook.com/DenNorskeTannlegeforening.

Sykehjelpsordningen

Sykehjelpsordningen yter stønads til tannleger ved sykdom, fødsel/adopsjon og pleie

For søknadsskjema og vedtekter se www.tannlegeforening.no